

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח וער"ח מרחשון, ה'תשל"ג.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. שבת בראשית חל תמיד לאחרי שמח"ת, כך, ששמח"ת הוא אחד הימים שהשבת שלהם הוא שבת בראשית.

ונוסף לכך ישנו ענין מיוחד בקביעות שנה זו (שהרי נוסף על הענינים שישנם בכל השנים, ישנם ענינים שתלויים בקביעות השנה) — כמדובר בהתועדות הקודמת¹ אודות המעלה המיוחדת שבקביעות שנה זו, שתחילתה ב"יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת", ואז חל שמח"ת ביום ראשון בשבוע:

בקביעות כזו — יש לשבת בראשית שבעה ימים, היינו, שכל ששת הימים שלפני השבת שייכים לשבת בראשית, החל מיום ראשון שבו חל שמח"ת, שאז מתחילים לקרוא פ' בראשית (לאחרי קריאת פרשת וזאת הברכה, שזהו ענין השייך רק לשעות שבתחלת היום), ולכן נקרא יום ראשון דפ' בראשית;

משא"כ כשהקביעות דשמח"ת היא (לא ביום ראשון בשבוע, אלא) ביום אחר בשבוע (ולדוגמא: כשר"ה חל ביום שני (שהרי "לא אד"ו ראש"2), ואז חל שמח"ת ביום שלישי), אזי אין לשבת בראשית שבעה ימים, כיון שענינה של פ' בראשית מתחיל רק מהיום דשמח"ת שבו מתחילים לקרוא פ' בראשית (יום שלישי בשבוע), ואילו ימי השבוע שלפנ"ז, עד שמח"ת (יום ראשון ויום שני), שייכים לפ' ברכה.

ובקביעות שנה זו ניתוסף שלימות בשבת בראשית:

יום השבת אסור בעשיית מלאכה, ועד שצריך אדם לראות כאילו כל מלאכתו עשו"3, ואילו כל צרכי השבת נעשים ע"י ההכנה בימים שלפני השבת, כמארו"ל⁴ "מי שטרח בערב שבת [שפירושו לא רק יום הששי בשבוע, אלא גם כל ימי השבוע, החל מיום ראשון, כפי שהוא בתור הכנה לשבת, "ערב שבת"] יאכל בשבת". ומובן, שכאשר ההכנה

(1) שיחת יום שמח"ת סט"ו ואילך (לעיל 130 ואילך).

(2) רמב"ם ה' קידוה"ח רפ"ז. טושו"ע (4 ע"ז ג, סע"א).

(3) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סש"ו סכ"א. רש"י.

(4) ע"ז ג, סע"א.

אר"ח סתכ"ח.

לשבת נעשית במשך כל ששת ימי השבוע (לא רק במשך ימים אחדים מהם), אזי ניתוסף ביום השבת שלימות גדולה יותר.

והענין בזה — שאינה דומה עבודת יום אחד לעבודת יום שני, אלא לכל יום יש עבודה מיוחדת משלו, כמאמר⁵ "כל יומא ויומא עביד עבידתי".

וכפי שרואים בשבוע הראשון שבתחילת הבריאה, שבעת ימי בראשית שנקראים שבעת ימי הבנין, שבכל יום מימי בראשית היתה פעולה מיוחדת ליום זה.

ועד"ז בכל שבוע ושבוע שבו חוזרים ונשנים אותם הענינים שהיו בתחלת הבריאה — כפי שמבאר רבינו הזקן⁶ מה שאנו מונין בכל שבוע "היום יום ראשון בשבת", אף שכבר עברו רבבות ימים מששת ימי בראשית עד עתה, "מפני שבשבת העל"י של בחי' נער שר העולם (כדאיתא בגמרא⁷ "נער הייתי גם זקנתי" .. שר העולם אמרו") .. למעלה מבחי' זמן, ע"כ כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו יום א' של ששת ימי בראשית שנתחדש הזמן מלמעלה מהזמן כו" — יש לכל יום מימי השבוע ה"עבידתי" המיוחדת של יום זה.

ולכן, כשהכנה ליום השבת נעשית במשך כל ששת ימי השבוע, באופן ש"כל יומא ויומא עביד עבידתי", כך, שישנה ה"עבידתי" של יום ראשון, יום שני, יום שלישי, יום רביעי, יום חמישי ויום ששי, אזי ה"עבידתי" דיום השבת היא בשלימות יותר.

ב. ולהעיר:

האמת היא שבהכרח לומר שענין זה ישנו בכל שנה, באיזו קביעות שתהי', כי, לכל שבת יש שבעה ימים, להיותו קשור עם ששת ימי השבוע שלפניו. ולא יתכן לומר שבענין זה שונה שבת בראשית מכל שבתות השנה; מה שיש בכל שבתות השנה, יש גם בשבת בראשית, ואדרבה: הענינים שבכל שבת נמשכים משבת בראשית, כידוע הפתגם⁸ שאופן העמידה ("ווי מ'שטעלט זיך אַוועק") בשבת בראשית פועל ומשפיע על כל שבתות השנה. ועכצ"ל, שכל שבת בראשית — באיזה אופן שתהי' קביעות השנה — קשור עם כל ששת ימי השבוע שלפניו.

(5) זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש (8) תהלים לז, כה.

ע"ב. (9) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח

(6) לקר"ת שה"ש כה, סע"א. מרחשון (התוועדות א) תשי"ח ס"ב (תר"מ

(7) יבמות טז, ב. חכ"א ע' 132). ושי"ב.

אבל החילוק הוא — שכאשר שמח"ת חל (לא ביום ראשון, אלא) בשאר ימי השבוע (ולדוגמא: ביום שלישי), אזי השייכות של הימים שלפני שמח"ת (יום ראשון ויום שני) לשבת בראשית היא לא כפי שהם בפני עצמם, אלא כפי שהם כלולים וטפלים לימי השבוע שלאחרי שמח"ת (יום שלישי ואילך), ששייכותם לשבת בראשית היא באופן גלוי (ולא כמו הימים שלפני שמח"ת שבגלוי שייכים לפ' ברכה); ורק כששמח"ת חל ביום ראשון, אזי השייכות לפ' בראשית היא בכל ימי השבוע כפי שהם בפני עצמם, בתור ענין עיקרי, ולא כפי שכלולים וטפלים לימים אחרים.

ומובן בפשטות שיש חילוק גדול ביותר בין ענינו של כל יום כפי שהוא בפני עצמו לגבי היותו כלול ביום אחר.

וכמובן גם מדברי רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה¹⁰: "עד"מ ביום ראשון מששת ימי בראשית נגלית מדת החסד כלולה מכל מדותיו הקדושות ורצונו חכמתו ובינתו ודעתו מלובשין בה. . . וכן ביום שני נגלית מדת גבורה כלולה משאר מדות ורצונו כו", כך, שהמדה שנגלית בכל יום היתה כלולה גם משאר המדות, אבל אעפ"כ, ההתכללות דשאר המדות היא רק בדרך טפל, ומה שמאיר בהתגלות היא המדה העיקרית ששייכת ליום זה, ובהתאם לכך היא הבריאה של יום זה: בריאת האור ביום ראשון, שהיא בחי' מדת חסד, או בריאת הרקיע ביום שני, שהיא בחי' צמצום וגבורות כו'.

ועפ"ז מובנת המעלה המיוחדת שבקביעות שנה זו — שההכנה לשבת בראשית היא ע"י ה"עבדות" של כל ימי השבוע כפי שכל אחד מהם בפני עצמו שייך לפ' בראשית באופן גלוי ועיקרי, ולא בתור טפל ליום ש"עביד עבדות" בענין אחר.

ג. וההוראה מזה בעבודת האדם — כמדובר כמ"פ שמכל ענין, כולל גם מקביעות השנים, יש ללמוד הוראה בעבודה:

כל ענין של עבודה צריך להיות ענין עיקרי בפני עצמו, ואין לחשוב שעבודה מסויימת היא רק דבר טפל, ולכן די בכך שתוכלל בענין אחר של עבודה, ואין צריך להתעסק בה בתור דבר בפני עצמו, אלא צריך לעשות כל דבר בפני עצמו, בתור ענין עיקרי (לא רק בתור דבר טפל שכלול בענין אחר).

וכמובן גם ממאמר רז"ל¹¹ "לא תהא יושב ושוקל מצוותי של תורה כו' אחת קלה שבקלות ואחת חמורה שבחמורות כו'", והיינו, שאע"פ שהתורה עצמה קוראת למצוה זו "קלה" ולמצוה אחרת "חמורה", אעפ"כ, "אל תהי יושב ושוקל כו'", כי, החילוק בין קלה וחמורה הוא רק בנוגע לשכר ועונש, אבל לא בנוגע לענין העיקרי של המצוה, שבזה כולם שוים, וכל ענין של מצוה הוא (לא ענין טפל, אפילו לא טפל לגבי תומ"צ, אלא) ענין עיקרי¹².

וכיון שזהו ענין עיקרי, צריכה להיות ההתעסקות בזה באופן שמונחים לגמרי בענין זה (ולא לחשוב מתי יסיים כבר את העבודה בענין זה ויוכל לעבור לענין אחר¹³), וכמבואר בשיחה הידועה בתורת שלום¹⁴ בנוגע לענינו של "פנימי", שבכל מקום שנמצא, הרי הוא נמצא שם בכל עצמותו¹⁵.

וכן הוא הסדר בקיום המצוות, שכאשר מקיימים מצוה מסויימת, מונחים לגמרי במצוה זו, והיינו, שאע"פ שכל מצוה כוללת את כל המצוות, שזהו הטעם¹⁶ ש"העוסק במצוה פטור מן המצוה"¹⁷, מ"מ, בשעת קיום המצוה לא מונחים בשאר פרטי המצוות הכלולים במצוה זו, אלא בענינה המיוחד של המצוה שעוסקים בה.

וזהו גם ההוראה המודגשת בקביעות שנה זו בנוגע לשבת בראשית — שההכנה לשבת בראשית היא ע"י העבודה של כל אחד מששת ימי השבוע כפי שהוא ענין עיקרי בפני עצמו, ולא כפי שכלול בעבודה של יום אחר, כיון שלכל יום יש עבודה מיוחדת שצריכה להעשות בשלימות בתור ענין עיקרי בפני עצמו.

ד. ולהעיר, שענין זה נוגע ושייך גם לאופן העבודה בכל השנים, אלא שהדגשת ההוראה מקביעות שנה זו מהוה נתינת כח על ענין זה, — ככל הוראות התורה, שההוראה עצמה היא גם נתינת כח,

(15) חסר קצת (המור"ל).

(16) ראה סה"מ תרנ"ה ע' לז. המשך תרס"ו ס"ע סח [ע' צב]. ע' רסז [שנו]. ע' תקכב [תרפח]. תער"ב ח"ב ע' א'פא. סה"מ עטר"ת ע' קנב. ע' תסג. ע' תרסט. תרפ"ה ע' קיא. תרפ"ז ע' נ. קונטרסים ח"ב תלה, ב. תש"ה ע' 79. ע' 107. ועוד.
(17) סוכה כה, סע"א. וש"נ.

(11) תנחומא עקב ב. דבר"ר פ"ו, ב. יל"ש יתרו רמז חצר. משלי רמז תתקלו. ירושלמי פאה פ"א ה"א. ועוד.

(12) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1192.

(13) ולדוגמא: כשיושבים בהתוועדות — אין לחשוב מתי תסתיים כבר ההתוועדות! ...
(14) ע' 39 ואילך. וראה גם תר"מ חנ"ב ע' 368. וש"נ.

וכמבואר בכ"מ¹⁸ שמצוות התורה נאמרו בלשון ציווי וגם בלשון הבטחה, וכמו "שמע ישראל"¹⁹, שיש בו ב' פירושים: (א) לשון ציווי ("דו זאלסט הערין"), (ב) לשון הבטחה ("דו וועסט הערין"), ועד"ז "והי' אם שמוע תשמעו גו"²⁰, וכן כל שאר הציוויים, וטעם הדבר — לפי שציווי הקב"ה הוא גם נתינת כח, וכיון שהקב"ה נותן כח לקיים המצוה, לא יתכן שכחו של הקב"ה ילך לאיבוד ח"ו, אלא בודאי יבוא הדבר לידי פועל, ובלשון הכתוב בהפטרה הידועה בנבואת ישעי'²¹: "כן יהי' דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה וגו'" —

ונתינת כח זו פועלת שיהי' נקל יותר לקיים זאת, אבל אעפ"כ אין זה באופן שלא צריכים להתייגע על זה, שהרי כל עניני קדושה צריכים להיות באופן של יגיעה דוקא, אלא שמצד הנתינת כח שבשנה זו פועלים ע"י היגיעה באין ערוך יותר ממה שהיו פועלים בשאר השנים — ע"ד המבואר בקונטרס ומעין²² בנוגע לענין היגיעה בתורה, שעז"נ²³ "יגעת ומצאת", ש"אפילו כלי שכלו רחבים וקלים להבין, מ"מ צריך עסק ויגיעה . . (ו)אם הי' עוסק הרבה, הי' בא למדרי' היותר נעלה כו".

וכמו כל הענינים הקשורים עם זמנים מיוחדים, שמהם נמשך גם על כל שאר הזמנים,

— כמו בנוגע לענין השמחה, שגם בכל השנה צ"ל שמחה של מצוה²⁴, אלא שישנו זמן מיוחד בשנה שבו מודגש ביותר ענין השמחה: "זמן שמחתנו", וממנו נמשכת נתינת כח לענין השמחה על כל השנה כולה²⁵ —

כן הוא גם בנוגע להוראה והנתינת כח מקביעות שנה זו בנוגע לשבת בראשית — שנוסף לכך שנמשכת משבת בראשית על כל השנה כולה (כיון שאופן העמידה בשבת בראשית נמשך על כל השנה כולה²⁶), הרי זה נמשך גם על כל השנים כולם.

והעבודה באופן כזה שכל פרט הוא ענין עיקרי בפני עצמו כו', נעשית הכנה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שבה יהי'

18) ראה תו"א ס"פ תשא (פו, ג'ד).

לקר"ת במדבר יג, ג. ובכ"מ.

19) ואתחנן ו, ד.

20) עקב יא, יג.

21) ישעי' נה, יא.

22) מט"ז פ"ב.

23) מגילה ו, ריש ע"ב.

24) ראה רמב"ם סוף הל' לולב.

25) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שעט.

אוה"ת סוכות ע' א'תשנו. ברכה ע' א'תתסו.

סה"מ תרנ"ד ע' לו. תרע"ח ע' רעה. תש"ב ע'

49. ועוד.

החידוש של קיבוץ ובירור הניצוצות כל אחד בפני עצמו כו', להוציאם מן הגלות אל הגאולה, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

* * *

ה. נוסף על המדובר לעיל אודות הקביעות דשמח"ת ביום ראשון, שאז באה שבת בראשית לאחר עבודת ששת ימי השבוע דפ' בראשית, שמזה יש הוראה בנוגע לשלימות העבודה שהיא באופן שכל פרט הוא ענין עיקרי בפני עצמו — יש הוראה נוספת מהקביעות דיו"ט של ר"ה שחל בשבת, בנוגע לאופן העבודה.

ובהקדמה:

דובר כמ"פ²⁶ אודות הענינים שתלויים בקביעות של ימי החודש, והענינים שתלויים בקביעות של ימי השבוע, וכמו ר"ה ושבת, שר"ה תלוי בימי החודש (ולא בימי השבוע, שקביעותו בימי השבוע יכולה להיות בכמה אופנים), ושבת תלוי בימי השבוע — שאע"פ שלכאורה הם שני מנינים שונים, הרי הם פועלים זה על זה, כדמוכח מהקביעות דיו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת, שרק "במקדש היו תוקעין [ו]משחרב בית המקדש .. תוקעין .. ביבנה" (שהיתה שם סנהדרי גדולה, וכן בכל מקום שגלתה סנהדרין) או גם ב"כל מקום שיש בו בית דין"], אבל לא במדינה²⁷, כמבואר בחסידות²⁸ שזהו לפי שיום השבת פועל את הענינים שנפעלים ע"י תק"ש, ונמצא, שענין השבת שתלוי בימי השבוע פועל גם על ר"ה שתלוי בימי החודש.

וככל הענינים שבפנימיות התורה, מרומז גם ענין זה בנגלה דתורה²⁹ — כפי שמצינו בגמרא במסכת זבחים³⁰: "אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי" (בתמי"), "כיון דהאידינא קריבין אם כן שם שבת עליהם", וכן בנוגע לר"ח ור"ה שחל בשבת: "אטו ראש חודש למוספין דידי אהני למוספי שבת לא אהני .. אטו ראש השנה למוספי דידי אהני למוספי ראש חודש לא אהני" (ועד"ז בנוגע ליוהכ"פ³¹), והיינו, שכשר"ה חל בשבת, אזי ניתוסף קדושה בשבת מצד ר"ה, כך, שר"ה פועל על שבת, כשם ששבת פועל על ר"ה, כנ"ל בנוגע לתק"ש. וכיון שר"ה שחל בשבת הוא נעלה יותר, ר"ה שבתי ("א

29) ראה גם תו"מ חס"ח ס"ע 158. וש"נ.

30) צא, רע"א ובפרש"י. וראה גם תו"מ

חנו" ס"ע 9 ואילך. וש"נ.

31) ראה יומא לב, סע"ב.

26) ראה גם לעיל ע' 50. וש"נ.

27) ר"ה רפ"ד (ובפרש"י).

28) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נו, א ואילך.

ובכ"מ.

שבת'דיקער"), הרי מובן, שגם ענין השבת שבר"ה — ככל עניני ר"ה — צריך להיות נמשך על כל השנה כולה, שבמשך כל השנה כולה יהי' אופן העבודה של שבת.

ו. והענין בזה:

כללות העבודה דקיום התומ"צ — באיזה אופן וזמן שהיא — הו"ע השבת, כי, ענין השבת הוא כמ"ש³² "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם", מלשון כליון³³, שהו"ע הכליון להתאחד עם הקב"ה, וזהו גם כללות ענין העבודה דתומ"צ, שע"ז מתאחדים בני עם הקב"ה.

אלא שבזה גופא יש ריבוי דרגות, כמו שיש שבת ושבת שבתון וכו', ולכן ניתן להוסיף בזה בעילוי אחר עילוי.

וכללות הענין בזה — שהעבודה דשבת (שהרי גם בשבת צ"ל ענין העבודה, אלא שהעבודה) היא עבודה שלמעלה מהעולם (ע"ד שהתורה היא למעלה מהעולם, שהרי שבת קשור במיוחד עם התורה, כדאיתא במדרש³⁴ שמשה הי' מקהיל קהלות בשבת ללמוד תורה), ולכן מצינו שגם בשבת היתה עבודה בביהמ"ק — הקרבת הקרבנות וכו' — הקשורה עם מלאכות שאסורות בשבת, כי, איסור מלאכה בשבת הוא רק בשייכות לעניני העולם, עובדין דחול, משא"כ בנוגע לענינים שלמעלה מהעולם, כמו העבודה בביהמ"ק³⁵.

וזהי ההוראה הכללית מהקביעות דיו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת — להמשיך את ענין השבת בעבודת כל השנה כולה, שגם הענינים שמצד עצמם אינם שייכים לשבת, יהיו באופן של שבת.

ובפשטות — שצריך למעט בעסק המלאכה [ומיעוט העסק גופא צ"ל באופן ד"יגיע כפיך כי תאכל"³⁶, היינו, שהיגיעה בעסק היא רק ב"כפים", אבל המוח והלב שקועים בלימוד התורה כו'³⁷], ולהוסיף שקידה בלימוד התורה והידור בקיום המצוות, שזהו ענין השבת, ולעשות זאת מתוך מנוחה, ללא דאגות כו', ומתוך שמחה וטוב לבב, שהרי שבת "אין עצב בה"³⁸.

ומובן מעצמו שלא יהיו דאגות של פרנסה, כיון שהקב"ה יתן

תשמ"ט ח"ד ע' 6. תשנ"ח ח"ד ע' 194.

36 תהלים קכח, ב.

37 ראה תו"מ סה"מ תשרי ע' רמו. וש"נ.

38 ירושלמי ברכות פ"ב סה"ו. הובא

בתוד"ה מאן דאמר — מו"ק כג, ב.

32 פרשתנו ב, א.

33 ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב

ואילך. כרך ג — תקת, א ואילך).

34 י"ל ש"ר"פ ויקהל (רמז תח).

35 ראה גם בהנסמן בהתועודויות

פרנסה בהרחבה אפילו במיעוט העסק, שהרי בלאה"כ באה הפרנסה מהקב"ה, כמ"ש³⁹ "ברכת ה' היא תעשיר", ואילו העסק הוא רק כדי לקיים מ"ש⁴⁰ "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה", שזהו ה"לבוש" שבו מתלבשת הברכה, וכידוע המשל³⁷ מלבוש שצריך להיות כפי מדת האדם; לא קטן ממדת האדם, אבל גם לא גדול ממדת האדם, ואילו לבוש שגדול יותר מכפי המדה, לא זו בלבד שאינו מוסיף, אלא גם מקלקל, שמעכב ומונע הישיבה וההילוך כו', ובאופן כזה צריך להיות הלבוש דעסק הפרנסה — לא יותר מכפי המדה, אלא רק כפי המדה — עד כמה שמוכרח לעשיית הכלי שבו תשרה ברכתו של הקב"ה.

ז. וענין זה קשור גם עם שבת בראשית:

כשר"ה חל באמצע השבוע, אזי השייכות של שבת בראשית עם ר"ה היא רק בגלל היותו יום בשנה שמתחילה בר"ה; משא"כ כשר"ה חל בשבת, מודגשת יותר שייכותו לשבת בראשית, כיון ששניהם באותו יום בימי השבוע, ולכן ניתוסף חיזוק בענינים שר"ה ממשיך ומשפיע בשבת בראשית (ובפרט בנוגע לענין השבת), על מנת להמשיכם על כל השנה כולה.

ובפרט ששנה זו היא שנת השבע, שנת השמיטה, שנקראת "שבת לה'", "לשם ה'", כשם שנאמר בשבת בראשית⁴¹.

ובאופן כזה יוצאים משבת בראשית לימי השנה כולה, כפי שאומרים במוצאי שבת⁴²: "אל תירא עבדי יעקב" ⁴³ (אע"פ שלפי מנהגנו אין אומרים זאת בפועל⁴⁴), היינו, שבנ"י אינם מתייראים משום דבר, והולכים לבטח דרכם בלימוד התורה וקיום המצוות, באופן דמוסיף והולך ואור.

ועד שזוכים לקיים מצות שמיטה כפשוטה — כשכל בנ"י ילכו ביחד לארץ ישראל באופן ש"כל יושבי עלי" (שאז מונין שמיטין ויובלות מן התורה לכל הדעות)⁴⁵, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

דאשתקד סי"ז (תו"מ חס"ו ע' 191).

43 ישע"י מד, ב. ועוד.

44 ראה גם תו"מ ח"ס ע' 106. וש"נ.

45 ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח.

39 משלי יו"ד, כב.

40 פ' ראה טו, יח.

41 בהר כה, ב ובפרש"י.

42 ראה לקו"ת בלק עב, ב. וראה גם

שיחת מוצאי ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון

ח. האמור לעיל שביום השבת נמצאים במעמד ומצב שלמעלה מהעולם, שלכן אסור לעשות מלאכה כו' — שייך גם להמדובר בהתוועדות הקודמת⁴⁶ שבנוגע להוצאת שבת אומר הקב"ה "לוו עלי .. ואני פורע"⁴⁷, שזוהי הנהגה שלמעלה מטבע העולם לגמרי.

ולהעיר, שזהו חידוש גדול יותר ממ"ש בנוגע לשמיטה ו"צויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים"⁴⁸:

ובהקדים — שעצם ענין הברכה בצמיחת תבואה לשלש שנים, אינו דבר פלא כ"כ, כיון שיהודים רגילים לזה, כמ"ש⁴⁹ "ויזרע יצחק גו' וימצא גו' מאה שערים", היינו, לא רק ג"פ ככה (כמו בנוגע לשמיטה), אלא מאה פעמים ככה, וכל זה אפילו בארץ קשה ובשנה קשה⁵⁰, ועאכו"כ בתנאים רגילים.

וכיון שכך הי' אצל יצחק, הרי מובן שכך צ"ל אצל כל אחד מישראל — כפי שמבאר רבינו הזקן בתו"א⁵¹ ש"בחי' האבות ("אין קורין אבות אלא לשלשה"⁵², אברהם יצחק ויעקב) היא ירושה לבניהם אחריהם בכל דור ודור .. בחי' האבות צריך להיות בכל אדם" (כיון שהאב מוריש עניניו לבנו), ומזה מובן שגם הענין ד"וימצא גו' מאה שערים" צריך להיות אצל כל אחד מישראל, ובמילא לא יפלא כ"כ הענין ד"צויתי את ברכתי .. ועשת את התבואה לשלש השנים".

והחידוש בנוגע לשנת השמיטה הוא — שכל אחד מישראל, ללא נפק"מ מהו מעמדו ומצבו, בטוח בברכתו של הקב"ה, ולכן מקיים מצות השמיטה מבלי להתיירא "מה נאכל"⁵³, ועד שהברכה נמשכת בפועל ובגלוי — ש"עשת את התבואה לשלש השנים".

אמנם, אע"פ שזהו ענין שלמעלה מהטבע, הנה לאחרי כל זה, צריך יהודי עדיין לזרוע את שדהו עכ"פ, ואז מברכו הקב"ה שמזריעה שעל ידה צומחת תבואה בשדה של גוי לשנה אחת, תצמח אצלו תבואה לשלש שנים. אבל יש ברכה באופן שיהודי לא צריך לעשות מאומה, כי אם "לוו עלי .. ואני פורע", והיינו, שאע"פ שאין לו ממון, וגם אין לו עסק שיכול לקוות שעל ידו ירויח ויוכל לפרוע הלוואתו — אומר הקב"ה: "אני פורע"!

(46) שיחת יום שמח"ת סט"ז (לעיל ע' 131).
 (47) ביצה טו, סע"ב.
 (48) בהר כה, כא.
 (49) תולדות כו, יב.
 (50) פרש"י עה"פ.
 (51) ר"פ וארא.
 (52) ברכות טז, ב.
 (53) בהר שם, כ.

ט. המשך השיחה,

— הביאור בדברי רבינו הזקן⁵⁴ בשו"ע⁵⁵: "ואף אם אין לו עכשיו מעות מזומנים אלא חפצים, ימשכנם וילוה עליהם, והקב"ה ימציא לו לפרוע", שאין הכוונה שילוה על מנת לפרוע עם המשכון גופא, כי אם ש"הקב"ה ימציא לו לפרוע";

ולא רק "במי שיש לו עסק .. (ש)יכול לקוות לה' שירויח ויפרע" (כמ"ש בערוך השולחן⁵⁶), אלא גם אם אין לו עסק כו', שדוקא אז מתאים לומר "האמינו בי ואני פורע"⁴⁷, וכדמוכח גם מהמשך הסוגיא⁵⁷: "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה חוץ מהוצאת שבתות כו' ואם הוסיף מוסיפין לו", דמשמע שמוסיפין לו גם אם אין לו עסק כו' — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה⁵⁸ בלקו"ש חט"ז ע' 180 ואילך.

י. ומכאן למדים הוראה נפלאה בנוגע למדת הבטחון⁵⁹:

ענינה של מדת הבטחון, שיהודי צריך לבטוח בהקב"ה ולסמוך עליו לגמרי — היא רק בנוגע לעצמו, בנוגע לענינים שלו; אבל בנוגע להזולת — צריך להיות בטוח שחבירו לא יפסיד מעותיו, שלכן, רק אם יש לו חפצים, אזי "ימשכנם וילוה עליהם והקב"ה ימציא לו לפרוע", דכיון שנותן משכון, מובטח המלוה שלא יפסיד ממונו, "אבל אם אין לו חפצים למשכנם ולפרוע בהם, לא ילוה ו(יסמוך על כך) שהקב"ה יפרע"⁵⁵ (אלא יתנהג באופן ד"עשה שבתך חול"⁶⁰), כיון שהוא מצדו לא הבטיח שהמלוה לא יפסיד ממונו.

שם.

58) בשילוב שיחת (ומאמר) ט"ו בשבט תשל"ז.

59) שהרי הענין ד"לוו עלי ואני פורע" צריך להיות מתוך בטחון חזק בהקב"ה שבודאי "ימציא לו לפרוע", שלכן אינו דואג כלל איך יוכל לפרוע כו' — שהרי אם יש לו דאגה כו', הרי זה היפך ענין המנוחה והתענוג שצ"ל בשבת, וכיון שכן, יצטרך להמנע מללוות עבור צרכי השבת, כדי שלא תהי' לו דאגה שתפריע לעונג שבת (וע"ד ש"מותר להתענות תענית חלום בשבת", כיון ש"התענית הזו תענוג הוא לו" (שו"ע אדה"ז שם סרפ"ח ס"ג)).

60) שבת קיח, א. וש"נ. שו"ע אדה"ז

סרמ"ב ס"ד.

54) כידוע גודל הדיוק בשו"ע אדה"ז בכל תיבה, כמו ב"משנה תורה" להרמב"ם. ובתוספת הפלאה — שהרי חיבורו של הרמב"ם הוא רק פסקי הלכות ללא טעמים (מלבד במקומות ספורים שבהם מביא גם טעם ההלכה), ואילו בנוגע לשו"ע אדה"ז מבואר בהקדמה שכתב "הלכות בטעמיהן" [ולא כמו השו"ע של הב"י, שכתב רק פסקי הלכות, ואילו בנוגע לטעמי ההלכות סמך על פירושו על הטור], ואעפ"כ, הרי זה באופן שכל תיבה היא בדיוק כו' (ראה גם תו"מ חס"ח ע' 331. וש"נ).

55) או"ח סרמ"ב ס"ג.

56) או"ח שם סקמ"ד.

57) ביצה טז, רע"א. הובא בשו"ע אדה"ז

כלומר: כשיהודי רוצה להרבות בצדקה, ולבטוח בהקב"ה שיחזיר לו — הרי זה דבר טוב ונכון וראוי וכו', אבל, במה דברים אמורים, כשיש לו מעות; משא"כ ללוות מעות מאחרים כדי ליתן לצדקה — זאת לא!

ולהעיר גם ממ"ש בספר חסידים⁶¹ ש"מי שחייב לאחרים לא ירבה בצדקות עד שיפרע".

ולכאורה אינו מובן:

מצות הצדקה היא מצוה גדולה ביותר, ועד כדי כך, שמי שיכול ליתן צדקה ואינו נותן, הרי זה היפך "החייית את נפש העני"⁶². וא"כ, כשיש לאדם הזדמנות ליתן צדקה, אלא שאין לו מעות, למה לא ילוה מאחרים כדי ליתן צדקה — הרי "מלוה ה' חונן דל"⁶³, וא"כ, ברור הדבר בלי שום ספק שהקב"ה יחזיר למלוה, ובמילא יכול ללוות מאחרים כדי ליתן צדקה, ולבטוח בהקב"ה שהמלוה לא יפסיד את ממונו!?

אך על זה אומר רבינו הזקן, שכל החשבונות האלו הם רק בנוגע לעצמו: כשיש לך ממון, עליך ליתן צדקה ללא חשבונות, ולבטוח בהקב"ה שלא יחסר לך כו', אבל לא כשמדובר אודות הזולת — ללוות מאחרים כדי ליתן צדקה, ולבטוח בהקב"ה שיחזיר למלוה; מדת הבטחון אינה יכולה להיות על חשבוננו של מישהו אחר.

יא. ועד"ז בנוגע לצדקה רוחנית — התעסקות עם הזולת:

כשדורשים מיהודי לקיים מצות צדקה ברוחניות, ולצאת לעסוק עם יהודי נוסף לקרבו ליהדות וכו' — יכול לטעון: מדוע צריך הוא לעסוק עם יהודים נוספים — "אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים"⁶⁴, ולסמוך עליו שבודאי ידאג לבניי — בניו — בכל עניניהם, ולמה צריך הוא לעסוק בהפצת התורה והיהדות, לטלטל ולייגע את עצמו ("אויסגעריסן ווערן") לנסוע לכאן ולשם עד ליהודי שנמצא בקצוי תבל כו' — מוטב שישב במקומו ויעבוד עבודתו בתפלה, לימוד התורה וקיום המצוות בהידור. ובודאי שגם יצטער ויתאנח ("ער וועט אַ קרעכטן טאָן") על כך שפלוגי אינו אוחז בדרגא שלו, אבל הוא לא יעשה מאומה בשביל זה, אלא רק יבטח בהקב"ה, שהוא "כל יכול", שבודאי יתן לבניי

(62) ראה תנחומא משפטים טו.

(63) משלי יט, יז.

(64) ע"פ לשון חז"ל — סוטה בסופה

(וגירסת הע"י).

(61) סתנ"ד (הובא באג"ק חכ"ט ע' רסא).

וראה גם סשצ"ה. סשצ"ז (הובאו במכתב

כ"א סיון; כ"ג מנ"א — תשי"ז (אג"ק

מילואים)).

כל הדרוש להם, ובפרט ש"לא ידח ממנו נדח"⁶⁵, כך, שברור הדבר שסוכ"ס יהיו כל בני"כדבעי למהוי.

אך על זה אומרים לו: לא כך הוא הסדר! — ישנו אמנם ענין של בטחון, אבל כשמדובר אודות יהודי נוסף, מוטל עליך חיוב ליתן לו "די מחסורו אשר יחסר לו"⁶⁶.

ובנוגע לטענה שצריך לסמוך על הקב"ה כו' — הרי זה מה שטען טורנוסרופוס לרבי עקיבא: "אם"⁶⁷ אלקיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם"?! — הקב"ה הוא זן ומפרנס לכל, ואם הוא רוצה, יכול לפרנס את העני בעצמו. וכיון שכן, אין להתערב בעסקיו של הקב"ה... וליתן פרנסה לעני ע"י נתינת הצדקה⁶⁸. ועד"ז טוען הוא בנוגע לצדקה ברוחניות: אם רצונו של הקב"ה שגם לעני ברוחניות יהיו כל צרכיו — שיתנם לו בעצמו, ומדוע יש צורך שהוא יסע אליו בתור שליח ו"ללוה" לו עיני תומ"צ, ומה גם שעיי"ז מעמיד אותו במעמד ומצב ד"עבד לווה לאיש מלוה"⁶⁹ — מוטב שהקב"ה בעצמו יתן לו כל המצטרך לו. ומוסיף לבאר טענתו ע"פ חסידות:

רבינו הזקן מבאר באגה"ק⁷⁰ מה שאמרו רז"לי"ז "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה", שזהו "לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה, כי אילו הי' מאמין שמאת ה' היתה זאת לו, לא הי' בכעס כלל, ואף שבן אדם שהוא בעל בחירה מקללו או מכהו או מזיק ממונו, ומתחייב .. על רוע בחירתו, אעפ"כ, על הניזק כבר נגזר מן השמים, והרבה שלוחים למקום".

וא"כ טוען הוא — ממה-נפשך: אם פלוני צריך לקבל זאת — יקבל זאת בלאה"כ, שהרי לא יתכן שבגלל רוע בחירתו יחסר אצל פלוני; ואם פלוני לא צריך לקבל זאת — לא יועיל מה שיתן לו.

זוהי המסקנא — טוען הוא — מביאור רבינו הזקן, שזהו ביאור המתקבל בשכל, לאחרי הלימוד והעיון באגה"ק הנ"ל.

ועל זה אומרים לו: מטרת כתיבה אגה"ק זו היא — כדי שהאדם

שהקב"ה נתן לו ממון זה בתור פקדון כדי ליתן לעני (ראה גם תו"מ חמ"ד ס"ע 266. וש"נ).

(69) משלי כב, ז.

(70) סכ"ה.

(71) נסמן בלקו"ש ח"ז ע' 20.

(65) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ל"ט. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(66) פ' ראה טו, ח.

(67) ב"ב יו"ד, א.

(68) אף שהאמת היא שהממון שהוא נתן

לעני, אינו שלו; זהו ממון ששייך לעני, אלא

לא יכעוס ויתרעם כו', אבל בנוגע לפועל — עליך ליתן לפלוני את צרכיו ולהשתדל לעזור לו וכו'. ומה שצריך לבטוח בה' — הנה בטחון הוא אמנם דבר טוב ויפה כו', ענין נעלה ביותר, א' מעיקרי האמונה וכו', אבל בנוגע לפועל, כשמדובר אודות יהודי נוסף, מוטל עליך החיוב לקיים מצות צדקה ברוחניות, ולכן עליך לנסוע אליו, ולהתעסק בקירובו לתומ"צ.

וכשעושים זאת — הנה על זה אמרו חז"ל⁶² "נפשו של עני היתה מפרכסת לצאת כו' והחיית אותו", והיינו, שאע"פ שענין התחי' הוא א' המפתחות שלא נמסרו לשליח⁷², נותנים לו את הזכות להחיות את נפשו העני!

יב. וכאן המקום להזכיר גם הביאור של הרב המגיד⁷³ על מאמר רז"ל⁴⁷ "אמר הקב"ה לוו עלי ואני פורע", וז"ל:

וקשה, למה המדה כך, ולא יזמין הקב"ה לעני שיהי' לו על סעודות שבת, ולא יצטרך ללוות?

[כלומר: כאשר העני זקוק למעות עבור הוצאות שבת — הרי זה יכול להיות אמנם באופן שילווה מעות מחבירו, ויסמוך על הקב"ה שימציא לו לפרוע ההלוואה, אבל יש אופן טוב יותר — שמלכתחילה לא יצטרך ללוות מעות מחבירו, אלא הקב"ה יתן לו מעות באופן ישיר⁷⁴, שאז יכול ליתן לו ללא שיעור].

וי"ל ע"פ הלצה⁷⁵, כי ידוע שאין הברכה שורה אלא על איזה דבר, אף שהוא מועט, מתברך.. אבל אין הברכה שורה על דבר ריקן, אם לא שיעשה הקב"ה נס מפורסם, כי היינו יש מאין. והנה, אין רוצים להנות ממעשה נסים, כמו שמצינו כמה תנאים ואמוראים⁷⁶. וז"ש לוו עלי.. מדבר בעני בעת שביתו ריקן ואין כל בבית, אפילו דבר מועט, בכדי שלא יהי' הנס מפורסם וניכר לו כ"כ.. שלא ירצה להנות (מענין של נס). לזה אמר לוו עלי וכו', כמ"ש בגמרא⁷⁷ המודר הנאה מחבירו פורע את חובו,

(72) ריש מס' תענית.

(73) אר"ת סתצ"א.

(74) בענין זה הובא מאמר הגמרא (תענית כה, א) שמלמעלה "מיהב יהבי". — ואולי הכוונה שבזה נרמז (גם) שלילת הענין ד"לוו עלי ואני פורע", כי, לקיחת הלוואה עבור הקב"ה ("לוו עלי") היא כמו בניגוד לכך שמלמעלה "מישקל לא שקלי" (המור"2).

(75) ולהעיר, שהלשון ע"פ הלצה —

שמצינו גם אצל אדמו"ר האמצעי (ראה — לדוגמא — דרך חיים פא, ב) — אינו סתם ענין של ליצנות ח"ו (ראה אוה"ת ענינים ס"ע רנה ואילך. וראה גם תר"מ חנ"ב ע' 346 הערה 83).

(76) ראה תענית כד, א"ב.

(77) נדרים לג, סע"א.

א"כ מצינו שפריעת חוב אינה הנאה, א"כ לא יחוש העני וילוה ויענג את השבת, ואע"פ שהקב"ה יפרע את חובו, אין זה נקרא הנאה ממעשה נסים. (ומסיים שם — וכנראה שזוהי ה"בדיחותא" שבדבר): ואע"ג שבגמרא⁷⁸ מוקי לה באותו החוב שאין המלוה תובע את הלוה, שאם ירצה לא ישלם למלוה — גם הכא המלוה לעני כזה⁷⁹, מסתמא ג"כ מלוה לו ע"מ שלא לתובעו.

יג. והנה, כללות ההנהגה באופן ד"לוו עלי ואני פורע", שהיא הנהגה שלמעלה מדרך הטבע (כנ"ל ס"ח) — קשור עם המדובר בהתנועות ד"ג תשרי⁸⁰ אודות פתגם אדמו"ר מהר"ש⁸¹: העולם סבורים שכשלא יכולים לילך "אַרונטער" אזי צריכים לילך "אַריבער", ואני אומר — בתור נשיא בישראל, בידעו שאח"כ יפרסמו זאת לכל בניי, כפי שאכן נתפרסם הדבר לכל בניי ע"י נשיא בישראל — שצריך לילך לכתחילה "אַריבער".

וכיון שזוהי תביעה של נשיא בישראל, שתבע זאת לא רק מבניי שבדורו, אלא באופן שנמסר ונתפרסם לכל בניי בדורנו, הרי זה ענין שנדרש מכל אחד ואחד, וכיון שדורשים זאת, בודאי ניתנו גם הכחות הדרושים לעבודה זו — להתנהג באופן ד"לכתחילה אַריבער", כמו בענין ד"לוו עלי ואני פורע", שמדלגים על ההגבלה ד"עבד לווה לאיש מלוה", ובוטחים בהקב"ה שיפרע את ההלוואה, ועד"ז בכללות העבודה דלימוד התורה וקיום המצוות, ללמוד תורה ללא הגבלות, וכן בכל עניני טוב וקדושה.

ואז יתנהג גם הקב"ה באופן ד"אַריבער" — ליתן לבניי פרנסה בהרחבה, "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁸², בבניי חיי ומזוני, וכולם רויחי.

וע"י ביטול כל ההגבלות וההליכה באופן ד"אַריבער" בעילוי אחר עילוי ("אַריבער און אַריבער און אַריבער"), נזכה לקיום היעוד⁸³ "פרוות תשב ירושלים", הן בנוגע לירושלים כפשוטה, והן בנוגע לענין דירושלים

79) ש"ביתו ריקן ואין כל בבית, אפילו דבר מועט", כנ"ל.

80) ס"ד (לעיל ע' 84).

81) אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תריז.

82) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

83) זכרי' ב, ח.

78) שם ריש ע"ב: "דיהיב על מנת שלא לפרוע" (כלומר, דכשהלוהו התנה עמו שלא יהא כח בחבירו לכופו, אלא כשירצה הלוה יפרענו מדעתו, הלכך, כי פרע לי' מדיר לאותו חוב .. כיון דאי בעי לא פרע לי', לאו מידי הייב לי' למודר — פי' הר"ן).

בעבודת האדם — יראה שלם⁸⁴, שתהי' באופן ד"פרזות", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

יד. כאן המקום לסיים כמה נקודות בנוגע למה שהעירו על המדובר בהתוועדות הקודמת:

דובר לעיל⁸⁵ אודות עשרת הדברות (שהם כללות התורה כולה) שהם מחולקים לשני לוחות (אף שלכאורה היו יכולים להכתב על לוח אחד) — שזהו בדוגמת מ"ש בספר יצירה⁸⁶ בנוגע לעשר הספירות שהם "חמש כנגד חמש" (ומהם נמשך גם בעולם — חמש אצבעות של יד ימין וחמש אצבעות של יד שמאל), ובכללות הם ב' התנועות דימין מקרבת ושמאל דוחה⁸⁷, שזהו ענינם של מצוות עשה — "עשה טוב", ומצוות לא תעשה — "סור מרע"⁸⁸, וזהו גם מש"נ בנוגע לתורה: "מימינו אש דת למו"⁸⁹ — "מימינו", ימין מקרבת, ו"אש" — ענין הגבורה, שמאל דוחה.

והעירו על זה, שעפ"ז, הוצרכו להיות בעשה"ד חמש מצוות עשה וחמש מצוות לא תעשה, ובפועל יש בעשה"ד שבע מל"ת, ורק שלש מ"ע. ויש להוסיף בשאלה הנ"ל, שכיון שבלוחות שניות (שבהם נכתבו עשה"ד שבפ' ואתחנן⁹⁰) נאמר⁹¹ "שמור את יום השבת" (לא כמו בלוחות ראשונות שבפ' יתרו⁹²: "זכור", אלא "שמור"⁹³), שהו"ע מל"ת, כמאמר רז"ל⁹⁴ "כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא בל"ת", נמצא, שיש רק שתי מ"ע.

ובכן: שאלה כזו היא כמו שהיו שואלים איך מבואר בקבלה⁹⁵ שז"א כולו חסדים (ומלכות כולה דינים), בה בשעה שבז"א יש גם מדת הגבורה.

84) ראה ב"ר פנ"ו, יו"ד. הובא בתוד"ה	90) ראה התוועדויות תנש"א ח"ד ע' 130. וש"נ.
הר — תענית טז, א. לקר"ת ראה כט, ד. ובכ"מ.	91) ה, יב.
85) שיחת יום שמח"ת ס"ב ואילך (לעיל ע' 118 ואילך).	92) כ, ח.
86) פ"א מ"ב.	93) ולהעיר ש"זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו" (מכילתא ופרש"י יתרו כ, ח), שהרי מ"ת הי' רק פעם אחת.
87) סוטה מז, א. וש"נ.	94) עירובין צו, א. וש"נ.
88) תהלים לד, טו. לז, כז.	95) ראה שער הכוונות דרושי ר"ה דרוש ח. המשך תער"ב ח"ג ע' א"שכ.
89) ברכה לג, ב.	

ולגופו של ענין: הדברים שנאמרו בהתוועדות הם על יסוד מ"ש בפרדס⁹⁶ שעשה"ד הם כנגד עשר ספירות, וכיון שבנוגע לע"ס מפורש בספר יצירה שהם חמש כנגד חמש, צ"ל גם עשה"ד באופן כזה; ואין סתירה לזה ממה שעשה"ד לא נקבעו באופן שיהיו חמש מ"ע על לוח אחד וחמש מל"ת על לוח שני.

ובהקדמה — שיתירה מזו מצינו:

ידוע שכל תרי"ג מצוות כלולים בעשה"ד, כפי שמביא רש"י בפירושו על התורה⁹⁷ ש"רבינו סעדי' (גאון) פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצוות התלויות בו", ויש עוד דעות באופן השייכות של תרי"ג המצוות לעשה"ד (ולא צריך להיות בקי בכל פרטי הדעות, כיון שיכולים לעיין בתורה שלמה⁹⁸, ששם הובאו מכל הספרים אופנים שונים בזה).

ובענין זה רואים בפירוש — לפי כמה דעות — שכו"כ מצוות עשה שבתורה מרומזים במל"ת שבעשה"ד, וכו"כ מצוות לא תעשה שבתורה מרומזים במ"ע שבעשה"ד.

ולזה עיר גם מהמבואר בתניא⁹⁹ ש"שני דברות הראשונים אנכי ולא יהי' לך הם כללות כל התורה כולה, כי דבור אנכי כולל כל רמ"ח מצות עשה, ודבור לא יהי' לך כולל כל סס"ה מצות ל"ת", ובפרט לפי הדעה¹⁰⁰ ש"אנכי ולא יהי' לך" נחשבים לדיבור אחד (אף שבענין הציוויים הם בודאי ב' ציוויים, כמובן מדברי הגמרא¹⁰¹ על הפסוק¹⁰² "תורה צוה לנו משה", "תורה בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי (והיינו דכתיב תורה צוה לנו משה, ושתיים) אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענוס" (הרי שית מאה ותליסרי)), ואילו ב"פ "לא תחמוד" נחשבים שני דברות].

ועוד ענין בזה — שכאשר מונים את מספר האותיות שבעשה"ד (שגם נער קטן יספרם), רואים שבלוח אחד יש מספר אותיות גדול יותר (רוב האותיות) מאשר בלוח השני, אף שלא מצינו חילוק כזה בנוגע לעשר ספירות שהם חמש מול חמש באופן שווה.

ומכל זה מובן שהענין שעשה"ד הם חמש כנגד חמש אינו בסתירה לכך שעשה"ד אינם באופן של חמש מ"ע וחמש מל"ת¹⁰³.

96 ש"ב פ"ג.

(תב).

97 משפטים כד, יב.

101 מכות כג, סע"ב ואילך (ובפרש"י).

98 יתרו במילואים ס"א. וש"נ.

102 ברכה לג, ד.

99 רפ"כ.

103 נתבאר שענין זה הוא ע"ד מ"ש

100 ראה תורה שלמה יתרו כ, יד (אות אדמו"ר האמצעי בדרושי מחר חודש) וראה

טו. כמו"כ העירו על מה שנזכר לעיל¹⁰⁴ אודות דברי רבינו הזקן באגה"ק¹⁰⁵ בנוגע לז' מצוות דרבנן, ש"אינן נחשבות מצוות בפני עצמן, שהרי כבר נאמר¹⁰⁶ לא תוסף, אלא שהן יוצאות ונמשכות ממצוות התורה וכלולות בהן במספר תרי"ג כו" — איך יתאים זה עם הידוע שמלבד תרי"ג האותיות שבעשה"ד שכנגד תרי"ג מצוות התורה, ישנם גם ז' האותיות ד"אשר לרעך"¹⁰⁷ שהם כנגד ז' מצוות דרבנן¹⁰⁸, דלכאורה, מאחר שז' מצוות דרבנן אינם מצוות בפ"ע אלא הם כלולים בתרי"ג מצוות התורה, הוצרכו להיות בעשה"ד תרי"ג אותיות בלבד.

ובכן: שאלה זו היא כמו שהיו שואלים מדוע ישנם "תר"ך עמודי אור"¹⁰⁹, כנגד תרי"ג מצוות התורה וז' מצוות דרבנן — דלכאורה, לפי ביאורו של רבינו הזקן, היו צ"ל רק תרי"ג עמודי אור.

אך הביאור בזה — שכשמדובר אודות כללות ענין המצוות, נחשבים ז' מצוות דרבנן כמו ענפים של מצוות התורה, אבל כשמדברים בפרטיות, היינו, שמתחילים לפרט את המצוות, מונים גם ז' מצוות דרבנן, ז' ענינים בפ"ע.

וההכרח לדבר — מזה שנמנו רק ז' מצוות דרבנן, אף שיש עוד כמה מצוות מדרבנן, וטעם הדבר, לפי ששאר המצוות דרבנן נכללות במצוות שמן התורה [וע"ד מ"ש הרמב"ם¹¹⁰ בנוגע למצות ביקור חולים וניחום אבלים וכו', ש"אע"פ שכל מצות אלו מדבריהם, הרי הן בכלל ואהבת¹¹¹ לרעך כמוך"], ואילו ז' מצוות דרבנן הם גם ענינים בפ"ע, שלכן נמנו לחוד; ולכן גם נוסח הברכה הוא (לא על המצוה מן התורה שבה כלולה המצוה מדרבנן, אלא) על המצוה מדרבנן עצמה, כמו נר שבת ונר חנוכה וכיו"ב.

וכמו בתורה — שבכלל נקראים כל הענינים בשם תורה, אבל בפרטיות הרי זה נחלק לשני סוגים: תורה ומצוות, ובפרטיות יותר —

— בענין זה נזכר שיש עוד פירושים ברמז שבז' האותיות ד"אשר לרעך", ולדוגמא: "כנגד ז' ימי בראשית" (במדב"ר פי"ג, טו-טז). — וראה גם אג"ק חט"ז ע' שי.

(109) תפלת רבי נחוניא בן הקנה הידועה — הובאה בפרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פי"ג. וראה אגה"ק שם (קמט, סע"ב).

וראה גם אג"ק ח"ד ע' צד.

(110) הל' אבל רפי"ד.

(111) קדושים יט, יח.

גם סידור (עם דא"ח) ד"ה ישיש כגיבור כו' (קפכ, ב [רעא, א] ואילך), שצדה של הלבנה שמאיר תמיד, הו"ע החסדים, ואילו הצד שיש בו שינויים, הו"ע הגבורה, דין וצמצום.

(104) שיחת יום שמח"ת הנ"ל ס"ב (לעיל ע' 117).

(105) סכ"ט (קנ, סע"א).

(106) פ' ראה יג, א.

(107) יתרו כ, יד.

(108) של"ה שטז, סע"א (בשם "קדמונים").

נחלקים המצוות עצמם למצוות עשה ומצוות לא תעשה, מצוות מן התורה ומצוות מדרבנן, וכמו"כ נחלקת התורה גופא לתושב"כ ותושבע"פ (וזהו גם א' הביאורים לחלוקת שני הלוחות — כנגד תושב"כ ותושבע"פ¹¹²), ובפרטיות עוד יותר — התחלקות בלי גבול, כמ"ש¹¹³ "ארוכה מארץ מדה גו".

טז. כמו"כ העירו על מה שדובר¹¹⁴ אודות "גמרה של תורה" בשמח"ת, שלכאורה היו צריכים לקבוע שמח"ת בחג השבועות, כיון שאז הי' הענין ד"גמרה של (נתינת כל ה)תורה" — שיתכן שהסיבה לכך שקבעו את "גמרה של תורה" בשמח"ת היא בגלל ששמח"ת הוא בעצם יום של שמחה.

אך האמת היא, שענינו של שמח"ת הוא השמחה שעושין לגמרה של תורה, והיינו, שאין זה באופן שבגלל היותו "יום זכאי", לכן קבעו גמרה של תורה ביום זה דוקא, אלא להיפך: בגלל שמסיימים את התורה ביום זה, לכן עושים בו "שמחת תורה".

ובהתאם לכך נשאלת השאלה: הרי גם בחג השבועות ישנו הענין ד"גמרה של תורה", וא"כ, היו יכולים לקבוע שמח"ת בחג השבועות. ולכן יש צורך בביאור שנתבאר לעיל.

יז. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

ויה"ר שתהי' שנת תורה, ובאופן של אין-סוף, דכיון שהתורה מצד עצמה היא בלי גבול, "ארוכה מארץ מדה", צ"ל הלימוד באופן של א"ס, ועד"ז בנוגע לקיום המצוות בהידור (כתוצאה מהלימוד שמביא לידי מעשה¹¹⁵), שצ"ל גם באופן של א"ס — הידור אחר הידור; ומזה נמשך גם בעבודת הבירורים בעניני העולם, באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹¹⁶, שגם ענין זה יהי' באופן של בלי גבול (דכיון שהעולם נברא ע"י הקב"ה, שהוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית¹¹⁷, הרי מובן שגם העבודה בבירור העולם יכולה להיות באופן של בל"ג), ועאכו"כ העבודה ד"בכל דרכיך דעהו"¹¹⁸, שמכל דבר שבעולם עושים מצוה, שבודאי יכולה להיות באופן של בל"ג.

(115) קידושין מ, ב. וש"נ.

(116) אבות פ"ב מי"ב.

(117) ראה תקו"ז סוף תיקון נו (וראה שם

תיקון יט — מ, ב). זר"ח יתרו לד, סע"ג.

(118) משלי ג, ו.

(112) ראה רמב"ן יתרו כ, ג. אוה"ת תשא

(כרך ו) ע' א'תקע"ח. ע' א'תקפ"ג.

(113) איוב יא, ט.

(114) שיחת יום שמח"ת הנ"ל בתחלתה

(לעיל ע' 116 ואילך). וש"נ.

ואז תהי' גם שנת גאולה — ע"י משיח צדקנו, שיכנה מקדש במקומו, ויקבץ נדחי ישראל¹¹⁹, וגם בנוגע לגוים — הנה "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד"¹²⁰, בקרוב ממש, ובעגלא דידן.

* * *

יח. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויכולו השמים וגו'.

* * *

יט. הביאור בפירוש רש"י,

— שלא הוצרך לפרש מ"ש¹²¹ "ויאמר הנחש וגו'" (כמו כמה מפרשים¹²²), שבזמן ההוא הי' טבע הנחש לדבר, ובגלל חטאו נלקח ממנו כשרון הדיבור¹²³, כיון שזוהי משמעות הכתוב¹²⁴ "כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה", דכיון שהחטיא את חוה בדברי הסתה, נענש בכך שניטל ממנו כח הדיבור, ולא עוד אלא ש"לפי ערמתו וגדולתו (תכונת הדיבור שמגלה ומפעילה את הערמה) היתה מפלתו, ערום מכל, ארור מכל"¹²⁵, שנסתם פיו לגמרי שלא יוכל אפילו להשמיע קולות כשאר בע"ח.

וה"יינה של תורה", שכיון שמדה טובה מרובה ממדת פורענות¹²⁶, הרי ע"י השתדלות בעניני קדושה יכולים להתהפך מדרגא פחותה ביותר ("ארור מכל") לדרגא נעלית ביותר ("ערום מכל"), בדוגמת הפיכת הנחש באופן ש"גם¹²⁷ אויביו ישלים אתו גו'¹²⁸ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י ע' 13 ואילך.

כ. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמשך ל"יינה של תורה":)

אבל בשביל זה יש צורך בענין היגיעה, ועי"ז פועלים הענין כו'.

(123) ראה אדר"נ נו"ב פמ"ב הקללות שנתקל הנחש — "שנסתם פיו".

(124) שם, יד.

(125) פרש"י שם, א.

(126) יומא עו, א. וש"נ.

(127) משלי טז, ז. וראה ב"ר רפנ"ד.

(128) וכמו קודם החטא, שנחש הקדמוני "שמש גדול" הי' (סנהדרין נט, ב), ועד"ז לעתיד לבוא, שיתהפך לקדושה, כמ"ש (ישעי' יא, ח) "ועל מאורת צפוני גו'".

(119) רמב"ם ה' מלכים ספ"א.

(120) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם שם.

(121) פרשתנו ג, א-ד.

(122) ולדוגמא: הרד"ק כתב ש"הענין בזה מבולבול מאוד לפי הנגלה", ורק "לפי הנסתר הענין מבואר כו'". וכדאיתא בזהר (ח"א לה, א) ש"נחת סמא"ל מן שמיא רכיב על נחש דא כו' ומטו לגבי אתתא במלין". ובראב"ע: "ואחרים אמרו שהוא שטן". ובתורה שלמה כאן — ששה פירושים בענין זה!

וכמו בנוגע להבנת הדברים בפירוש רש"י ע"פ פשוטו של מקרא — שהבן חמש למקרא יכול לשאול: מדוע נקבע הסדר שיש דברים שלא נתפרשו בכתוב, ויש צורך בפירוש רש"י — דלכאורה, אם זה פשוטו של מקרא, מדוע לא נתפרש הדבר בכתוב? אך הענין הוא, שרצונו של הקב"ה שתהי' יגיעה בתורה, ולכן יש דברים שלא נתפרשו כו', כדי שיתייגעו על הבנת הענין, וע"י היגיעה תהי' הצלחה רבה בהבנת הענין. וכמו בנדוד"ד, שע"י היגיעה בפירוש רש"י, רואים שרש"י מבהיר ענין שלם ע"י הוספת תיבה אחת: "וגדולתו" (כנ"ל).

וזהו גם המענה לאלו הטוענים כשרואים בעולם ענין בלתי-רצוי: מדוע צריכים אנו לעסוק בתיקון הדבר; אם הקב"ה אינו חפץ בכך, שיתקן זאת בעצמו — שרצונו של הקב"ה בעבודתנו ויגיעתנו דוקא, וככל שמתייגעים יותר, מקבלים יותר שכר.

ויש בזה ענין נוסף:

אדם יכול לטעון שאינו צריך להתייגע ולבוא לתכלית העילוי, אלא די בכך שישאר בדרך המיצוע. מספיק עבורו שאינו "ארור מכל", אבל הוא לא חייב להיות "ערום מכל".

והמענה על זה — שאין דרך אמצעית; או "ארור מכל" או "ערום מכל". אם לא יהי' במצב של "ערום מכל", אזי יפול רח"ל למצב הפכי — "ארור מכל". וכפי שאמר רבינו נשיאנו כמ"פ¹²⁹, שהעבודה בזמננו זה היא כמו טיפוס על הר חלק, כך, שאי אפשר להשאר לעמוד באמצע; או שממשיכים לטפס למעלה, או שנופלים למטה, והיינו, שהדרך היחידה שלא ליפול היא — להמשיך ולעלות למעלה.

והוראה נוספת בנוגע לאופן העבודה — שאין להתחשב בענינים של מדידות והגבלות, אלא כאמור לעיל (סי"ג) שצריך להתנהג באופן ד"לכתחילה אריבער".

וכמדובר בהתועדות הקודמת¹³⁰ שכאשר חיים במדינה כזו שכללות הנהגת החיים היא באופן ד"אריבער", אזי נקל יותר ליישם בפועל אופן העבודה ד"לכתחילה אריבער".

וזהו מ"ש במדרש¹³¹ "אזלת לקרתא הלך בנימוסה" — דלכאורה אינו מובן: היתכן שהתורה מצוה ללמוד מהנהגת העיר — הרי כשיהודי

(129) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, ב. שיחת יום שמח"ת בסופה (לעיל ס"ה ש תש"ד ס"ע 114. וראה גם תר"מ חנ"ח. (ס"ע 137).

(130) ראה ב"ר פמ"ח, יד. וש"נ.

(131) ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, ב. שיחת יום שמח"ת בסופה (לעיל ס"ה ש תש"ד ס"ע 114. וראה גם תר"מ חנ"ח. (ס"ע 137).

ע' 243 הערה 21. וש"נ.

בא לעיר מסויימת עליו לפעול בה ולשנותה כו', וזוהי כוונת בואו לשם, כדי לפעול בה עליו כו', וא"כ, מדוע מצווים עליו ללמוד מהנהגת העיר!? אך הענין הוא, שלא אומרים לו שצריך לקבל את השקפת-העולם או הדעות של העיר, אלא "הלך בנימוסה" דייקא, היינו, שאותם עניני נימוס שיכול לנצל, עליו לנצל אותם לקדושה¹³².

ובנוגע לעניננו:

חיים במדינה שבה רואים במוחש שהנהגה בכל הענינים היא באופן של "אריבער": כשקונים בגד — לובשים אותו במשך זמן קצר, ולאח"ז זורקים אותו וקונים בגד חדש; כשקונים מכונית — נוסעים בה במשך זמן קצר, ולאחרי כן, הנה ללא נפק"מ איך נראית המכונית, אפילו אם הכל בסדר ויכולים להמשיך להשתמש בה — קונים מכונית חדשה, גם כאשר מלכתחילה נשאלת השאלה האם הוא זקוק בכלל למכונית, בה בשעה שנוסע בה ד' או ג' אמות בלבד... אם נרשם על המכונית שהיא משנת 71, הנה לאחרי משך זמן הוא צריך מכונית משנת 72, וה"מחמירים" צריכים מכונית משנת 73!...

ובכן: הנהגה זו של התרחבות, "לכתחילה אריבער", יש לנצל אותה לקדושה — להתנהג באופן של "ואתהלכה ברחבה"¹³³ בכל עניני תומ"צ.

ואדרבה: הסיבה להנהגה של התרחבות בעניני העולם היא — בגלל שיש צורך בהנהגה זו בעבודת ה', כמוכן מדברי המדרש¹³⁴ "לא הי' העולם ראוי להשתמש בזהב, ולמה נברא, בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק", ורק בגלל זה ישנו זהב גם בעולם.

כא. בהמשך להאמור לעיל שאין דרך אמצעית: או "ערום מכל", ואם לאו, אזי מתדרדרים למצב של "ארור מכל" — דובר גם אודות הענין של מיהו יהודי, ואמר:

אין זה ענין פרטי, אלא ענין שמורה על ירידה בתכלית, עד שיכולים לומר על גוי שהוא יהודי! ועד כדי כך גדולה הירידה, שדוקא ה"דתיים" הם אלו שמגינים על החוק, באמרם שזהו הישג דתי; זהו חוק שמסכן 14 מליון יהודים, ועליו אומרים שזהו הישג דתי!

דובר גם אודות שני הבחורים שישבו במאסר ביוהכ"פ, שלא עשו מאומה כדי לשחררם, ואמר:

(132) ראה גם תר"מ שם ס"ע 345. וש"נ. (134) ב"ר פט"ז, ב. שמו"ר רפ"ה.

(133) תהלים קיט, מה.

מדוע אינך עושה מאומה כדי לשחררם, בה בשעה שאתה הוא זה שאמור לדאוג לענינים כאלו?! אינך יכול לפעול שישחררו אותם — לך שב עמהם במאסר, ומדוע אתה שותק?! ואם אינך יכול לעשות מאומה — אזי תתפטר מה"כסא", ושב ללמוד תורה בתור איש פרטי!

ולא עוד אלא שבשעה שאחרים מרעישים היתכן שלא משחררים את שני הבחורים לקראת יוהכ"פ — טוען הוא שאין להרעיש על כך; זהו אמנם דבר נורא, וצריך לפעול בזה, אבל לא לצעוק ולהרעיש, אלא לפעול בסדר מסודר, בשקט!...

מה פירוש "לא צריך לצעוק"?! — יושבים שני בחורים במאסר ביום הקדוש, ואתה שותק?! אתה חושש שאם תצעק אזי יורידו אותך מהכסא? — אדרבה, כדברי הגמרא במסכת ברכות¹³⁵: "אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה"! אבל איך אתה יכול לגשת לומר "כל נדרי", בשעה שאתה יודע ששני הבחורים יושבים עדיין במאסר?!

הוא טוען שאינו יכול לעשות מאומה, כיון שהוא עסוק עם ענינים אחרים: הוא צריך לאחוז ספר-תורה באמירת "כל נדרי"! — אוי ואבוי לספר-תורה שאוחז מי שמנפיק לגוי "דרכון" שבו נרשם בתור יהודי! יתכן שבבית-כנסת שלו, על ידו, עמד גוי שמחזיק בדרכון שלו שבו נרשם שהוא יהודי! — לפני "כל נדרי" אומרים: "אנו מתירין להתפלל עם העבריינים", אבל לא עם גוים!...

ובענין זה רואים לאן מביא הדבר — שמתדרדרים לגמרי עד למעמד ומצב שאין למטה הימנו!

אין צורך בהוכחות לדבר; רואים זאת מהצד המנגד עצמו — שיש להם עכשיו בזיונות גדולים שאין לשערם! סטירה או יריקה בפנים ובזיונות בפני כל עם ועדה, כפי שהיו בימים האחרונים (ועדיין עומדים באמצע הענין שהולך ונמשך) — לא היו להם מעולם!

[ובנדוד"ד אין מקום לטעות שאין זה שייך אליהם, או שאין זו יריקה, אלא גשמי ברכה — כהסיפור אודות מישהו שירקו בפניו, אבל בגלל שרצה לישא חן בפניו, אמר, שאין זו יריקה, אלא גשמי ברכה!...].

— אסור אמנם לשמוח מזה שמבזים יהודי, אבל הענין נוגע, שכן, בשעה שנותנים סטירה למישהו שמתיימר לייצג יהודים דתיים, הרי זו סטירה ליהודים דתיים!

ובכן: מדוע הנך שותק?! — זורקים את הרב שלך, (ש'לטענתך) צוה עליך להצביע נגד "דבר ה' זו הלכה"¹³⁶, ולמה אינך נחלץ לעזרתו?! אלא מאי, רצית לישא חן בעיני פלוני, הנה זוהי התוצאה!

ירידה כזו — לא שיערו כלל שתהי' כל כך מהר! ראו אמנם שמיום ליום נופלים מדחי אל דחי, אבל ליפול בירידה גדולה כזו במשך זמן קצר כזה — לא שיערו כלל!

כנראה שזהו מ"ש בסוף דניאל¹³⁷ שקודם ביאת המשיח "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים", וכיון שמשיח בא בקרוב ממש, צ"ל בירור וליבון וצירוף הדברים במהירות גדולה ביותר!...

כב. ויה"ר שבקרוב ממש ישובו בתשובה כל בני"י, כולל גם פושעי ישראל, הם ובני ביתם כו', ויצאו מהבוץ שבו הכניסו את עצמם, ומשכו עמהם יהודים נוספים, נגד דעתם ונגד רצונם, בעל כרחם; והלואי שיהי' זה בחסד וברחמים.

ויקויים מ"ש¹³⁸ "בא גו' אל התיבה", כפירוש הבעש"ט¹³⁹ שקאי על הכניסה בתיבות התורה והתפלה; וקשור גם עם חג הסוכות, כמבואר בכ"מ¹⁴⁰ שבתבת נח הי' מעמד ומצב ד"סוכת שלומך", ע"ד מ"ש¹⁴¹ "וגר זאב עם כבש גו' וארי' כבקר יאכל תבן", עד "ונער קטן נוהג בס", כפי שיהי' בימות המשיח, שיבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש.

ובעמדנו ביום השבת (ובפרט שהשנה כולה היא "שבת לה"), שבו אסור לילך יותר מתחום שבת — הרי זה צריך להעשות בזמן מועט, אבל באופן של מועט המחזיק את המרובה, ע"ד המבואר בשערי אורה¹⁴² בנוגע לב' הענינים ד"בעתה" ו"אחישנה"¹⁴³, שאע"פ שהגאולה תהי' באופן ד"אחישנה", יהי' בה גם המעלה ד"בעתה"¹⁴⁴.

* * *

כג. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר, הנה בזהר דפרשת השבוע¹⁴⁵ ישנו ענין שאומרים בתיקון ליל שבועות:

(136) שבת קלה, ב.	(142) שער הפורים ד"ה יביאו לבוש
(137) יב, יו"ד.	מלכות פצ"ד ואילך.
(138) נח ז, א.	(143) ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.
(139) ראה כש"ט בהוספות ס"ט. וש"נ.	(144) חסר הסיום (המור"2).
(140) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"ה ע' 29.	(145) הקדמת הזהר ח, רע"א.
(141) ישעי' יא, ו"ז.	

"ר' שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת
בבעלה .. מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים וכו'",

— שזהו ענין שיש לו שייכות מיוחדת לשמח"ת, שהרי בשבועות
ניתנו לוחות ראשונות, ובהמשך לזה ניתנו אח"כ לוחות שניות, שהיו
באופן נעלה יותר — "כפלים לתושי" (146), וידוע¹⁴⁷ שהשמחה דשמח"ת
קשורה עם נתינת לוחות שניות.

ולהעיר גם אודות הקשר המיוחד לרשב"י, כי: אמיתית הענין
ד"כפלים (לתושי)" יהי' לעתיד לבוא דוקא, לאחרי זמן הגלות, שאז יהיו
כל הענינים באופן ד"כפלים" — לא רק ב"פ ככה, אלא בריבוי גדול
ביותר, עד לאופן שבאין ערוך¹⁴⁸. וזהו גם ענינו של רשב"י, כיון שאצלו
לא הי' ענין החורבן (כמדובר פעם בארוכה אודות פתגם זה המובא בפלח
הרמון¹⁴⁹), ועוד זאת, שעל ידו תהי' הגאולה, כדאיתא בזהר¹⁵⁰ (שמביא
רבינו הזקן באגה"ק¹⁵¹) "בהאי חיבורא דילך דאיהו ספר הזהר .. בגין
דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזהר יפקון ב' מן
גלותא ברחמים", והיינו, שדוקא ע"י הפצת המעיינות (דפנימיות התורה,
תורת הרשב"י) חוצה יצאו בני" מן הגלות אל הגאולה העתידה —

"והוה רבי שמעון וכלהו חברייא מרננין ברננא דאורייתא ומחדשן
מלין דאורייתא .. והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייא".

וכתב אאמו"ר¹⁵²: "דוק בלישנא, מתחלה נקט וכלהו חברייא, וכאן
נקט וכל שאר חברייא, הוא, כי בחדי, שמחה, צריך להיות בבחי' שאר,
שמשים עצמו כשיריים¹⁵³, ביטול, כמ"ש¹⁵⁴ וגילו ברעדה, ועיין בתו"א¹⁵⁵
בד"ה ויהי בשלח פרעה בענין ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כו".
והענין בזה — שכשאדם נמצא בתנועה של שמחה, אזי יכול לבוא
מזה לידי ענינים בלתי-רצויים, וכפי שמצינו בשו"ע (כפי שמביא רבינו
הזקן בשו"ע שלו)¹⁵⁶ ש"חייבים ב"ד להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו
מסבכין וכו'", כדי להבטיח ששמחת יו"ט לא תגרום לענינים בלתי-
רצויים. ולכן, יש צורך להזהר שלא תהי' יניקה ללעו"ז מענין השמחה

(151) רסכ"ו.

(152) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ס"ע ג.

(153) ר"ה יז, ריש ע"ב. וש"נ.

(154) תהלים ב, יא.

(155) בשלח סא, סע"ג ואילך.

(156) או"ח סו"ס תקטו.

(146) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.

(147) ראה תו"מ סה"מ תשרי ריש ע' רטז.

וש"נ.

(148) ראה גם תו"מ חס"א ע' 131. וש"נ.

(149) שמות ע' ז. וראה גם תו"מ חס"ח

ס"ע 170. וש"נ.

(150) ח"ג קכד, ב (ברע"מ).

— שזהו כללות הענין דקליפת פלשתים, מלשון מבוי המפולש, שיכולה לבוא מענין השמחה, שהיא בחי' פלשתים דקדושה כו'. וזהירות זו היא ע"י ענין הביטול כו'.

ועדיין יש בענין זה דיוק נוסף שאמו"ר אינו מבארו — כמדובר כמ"פ שמצד הצמצום בדיו ונייר לא ביאר אמו"ר כל הענינים: משמעות הלשון "ר"ש וכלהו חברייא" היא — שרשב"י חלוק מהחברייא; רשב"י הוא בפלוגה בפ"ע, ו"כלהו חברייא" הם בפלוגה בפ"ע; ואילו משמעות הלשון "רשב"י וכל שאר חברייא" היא שרשב"י נכלל ב"חברייא", שנקראים "שאר חברייא", והוא אחד מהם. וצריך להבין מהו הטעם שבשייכות לענין השמחה ("חדי") נאמר הלשון "ר"ש וכל שאר חברייא", שרשב"י הוא חלק מהחברייא? וכפי שיתבאר לקמן.

כד. בהמשך להמדובר אודות ענין התורה — הנה כאן המקום לקיים את המנהג שבשבת בראשית "מוכרים" ענינים של תומ"צ¹⁵⁷. ויה"ר שיהי' הדבר מתוך שמחה ("חדי"), הן אצל המוכרים והן אצל הקונים, והן אצל כל שאר חברייא, ובאופן שימשיכו את השמחה על כל השנה. (ואח"כ אמר:) עכשיו נותנים את ה"טשער"¹⁵⁸ (כפי שאומרים כאן) לאלו שצריכים למכור ולקנות את המצוות, ותחול עליהם ברכה.]כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לגבאי שיוורה לשמש להכריז "שא' שטילער"... ולאחרי המכירה הורה להכריז שהקונים לא ישכחו לשלם כו'. ואח"כ התחיל לנגן הניגון "והריקותי לכם ברכה"].

* * *

כה. הביאור בנוגע להערות אמו"ר:

ע"פ ביאור אמו"ר ש"בחדי, שמחה, צריך להיות בבחי' שאר, שמשים עצמו כשירים, ביטול", מובן, שע"ז שהחברייא היו בתכלית הביטול (שאינם מציאות לעצמם כלל, אלא רק "משים עצמו כשירים"), היו יכולים להתחבר ולהתאחד עם רשב"י — ע"ד שמצינו בנוגע ללימוד התורה, שדוקא ע"י הביטול של התלמיד באופן ש"שפתותיו נוטפות מר"¹⁵⁹, אזי נעשה כלי לקבל השפעת שכל הרב באופן שתתאחד עמו כו'.

(158) = ההנחי'.

(159) שבת ל, ב. וש"נ.

(157) ראה גם שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח

מרחשון דאשתקד סוסי"ד (תו"מ חס"ו ריש

ע' 166). וש"נ.

כלומר: אע"פ שידוע גודל הפלאת מעלת רשב"י, עד שאיתא בזהר¹⁶⁰ "מאן פני האדון הוי" [שעז"נ¹⁶¹ "יראה כל זכורך את פני האדון הוי" בעת העלי' לרגל לביהמ"ק] דא רשב"י — הנה ע"י עוצם הביטול של התלמידים בעת השמחה, היו יכולים להתאחד עם רשב"י.

[ולהעיר, שענין זה שייך גם להאמור לעיל (סי"ג-כ) אודות ההנהגה באופן ד"לכתחילה אריבער", כיון שע"י ענין הביטול יוצא האדם ומתעלה ("אריבער") ממציאיותו, ומכל המדידות וההגבלות כו'.]

וזהו הדיוק "הוה חדי ר"ש וכל שאר חברייא" — שמצד הביטול שבענין השמחה, שע"ז התאחדו החברייא עם רשב"י, נכלל גם רשב"י ב"חברייא", שנקראים "שאר חברייא", כך, שרשב"י הוא אחד מהם (ולא כהלשון שלפנ"ז "ר"ש וכלהו חברייא", רשב"י בפ"ע ו"כלהו חברייא" בפני עצמם).

כו. ועוד ענין בזה:

ובהקדים משנ"ת בהתוועדות שלפנ"ז¹⁶² שיש שני פירושים ב"שמחת תורה": (א) שמחת בני"ע עם התורה, (ב) שמחת התורה עצמה, ע"ז שבנ"י ממשיכים בה אלקות, ע"ד שדוד הי' מחבר אורייתא בקוב"ה¹⁶³.

ומזה מובן גם בנוגע לענין ש"הוה חדי ר"ש" — שנוסף על שמחתו של רשב"י עם התורה, הי' גם ענין השמחה בתורה עצמה, ע"ז שרשב"י חיבר אותה עם קוב"ה.

והנה, כדי לחבר את התורה עם קוב"ה, יש צורך להתעלות לדרגא שלמעלה מהתורה (למעלה מבחי' החכמה, ולמעלה מכל סדר ההשתלשלות כו'), ומשם יכולים להמשיך אלקות בתורה ולחברה עם קוב"ה¹⁶⁴.

ומזה מובן, שרשב"י שהי' אז בדרגא שלמעלה מהתורה, הי' גם בתכלית הביטול, כי, דוקא מצד היותו בתכלית העילוי, נרגש אצלו ריחוק ערכו לגבי בחי' הא"ס — ע"ד מאמר התקו"ז¹⁶⁵ (שהובא במאמרים שלפנ"ז¹⁶⁶) "כ"ע אע"ג דאיהו אור קדמון, אור צח ומצוחצח, אוכם הוא קדם עילת העילות".

רע"ג. נא, סע"א). ובכ"מ.

(160) ח"ב לח, א.

(164) ראה סה"מ תש"ה ע' 123 ואילך.

(161) תשא לר, כג.

(162) רד"ה להבין ענין שמח"ת דיום ועוד.

(165) ת"ע קרוב לסופו (קלה, ריש ע"ב).

שמח"ת (לעיל ע' 109). וש"נ.

(166) ד"ה שובה ישראל דש"פ האזינו,

(163) ס' הבהיר סנ"ח (קצו). זח"ג רכב, ב.

שבת שובה, ח' תשרי פ"ג (לעיל ע' 45).

וראה לקו"ת שמיני (יח, ב, יט, ד). שלח (מוז,

וכיון שהן רשב"י והן החברייא היו בתנועה של ביטול, לכן כוללים אותם ביחד — "ר"ש וכל שאר חברייא" — לפי שכל הדרגות שבענין הביטול שייכים זל"ז וענינם אחד, ע"ד המבואר בחסידות אודות הדרגות שבענין היראה¹⁶⁷, וכן בענין השתלשלות הכתרים זמ"ז¹⁶⁸.

כז. וכאן המקום להזכיר עוה"פ המדובר בהתועדות קודמת¹⁶⁹ שיש לקבוע בכל אתר ואתר "ספרי" שבה יהיו ספרים אודות כל עניני תומ"צ, החל מספרי אל"ף בי"ת, ספרים בנגלה דתורה, ועד לספרים בקבלה ופנימיות התורה, כדי שכל אחד לפי ערכו יוכל לעיין וללמוד באיזה ספר שירצה, ובלשון הגמרא¹⁷⁰: "הכותב .. ומשאלין לאחרים".

והכוונה בזה — לא רק להמתין עד שמישהו יבוא לשם כדי ללמוד, אלא לצאת ולעורר אנשים לבוא וללמוד, ולומר להם "א וואַרעמער וואָרט" בעניני יהדות, ולהציע להם את האפשרות ליקח הספר עמהם על מנת ללמדו בביתם, וזו תהי' התחלה לשמור קשר עמהם, ועד שיפעלו עליהם להיות שומרי תומ"צ בשלימותם, שזוהי מטרת כל הענין.

אלא שההתעסקות בזה צריכה להיות מן הקל אל הכבד: לכל לראש יש לקבוע מקום שבו יוכלו לבוא ולעיין בספרים, ומהעיון יבואו ללימוד, ומהלימוד במקום זה יבואו להתחיל ללמוד גם בביתם עם כל המשפחה, וכך יפעלו עליהם להתקרב לתומ"צ. ובהתאם לכך יש לערוך תכנית בנוגע לסדר העבודה, אבל המטרה היא — שיהודים יתחילו ללמוד תורה ולקיים מצוות בשופי, עי"ז שיהי' בכל אתר ואתר מקום מרכזי להאיר את כל הסביבה ב"תורה אור" ו"נר מצוה"¹⁷¹, ע"י לימוד שמביא לידי מעשה.

ועי"ז תהי' השמירה מכל הענינים הבלתי-רצויים, שזהו"ע המבול:

ברחוב, אצל כל אלו שהם מחוץ לארץ ישראל במובן הרוחני, יורד "מבול" — ברוחניות — שעל ידו נשטפו כל המחיצות, כך, שלא מבחינים בין יום ולילה, שמשתמשים בערבוביא, כמובא בפירושו רש"י¹⁷² ש"כל ימות המבול ("שנה תמימה", כולל "י"א ימים שהחמה יתירה על

169) שיחת וא"ו תשרי סכ"ד (לעיל ע' 33 ואילך).

170) כתובות נ, סע"א.

171) משלי ו, כג.

172) נח ת, כב.

167) ראה תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד. ביאורה"ז לאדהאמ"צ אמור פא, א"ב [קסד, ד ואילך]. קונטרס העבודה פ"ג (ע' 18).

168) ראה לקו"ת ר"פ קרח. סה"מ תרס"ה ע' רס [שצח] ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' קמט [קצט]. סה"מ תש"ג ע' 112.

הלבנה" (173) לא שמשו המזלות, ולא ניכר בין יום ובין לילה" (כידוע הדיעות בזה¹⁷⁴).

אבל ע"י הענין ד"בא גו' אל התיבה", שקאי על הכניסה בתיבות התורה כו', נעשית השמירה מהמבול, באופן ש"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה"¹⁷⁵, הן "מים רבים" כפשוטם (דקאי על אומות העולם¹⁷⁶), והן הפירוש הפנימי שמבאר רבינו הזקן¹⁷⁷ ש"מים רבים הם כל טרדות הפרנסה והמחשבות שבעניני עוה"ז כו'", שמבטלים אותם ע"י "תורה אור".

ועי"ז כובשים את העולם (עולם הזה וכל העולמות העליונים) — שמבטלים את חומריות העולם, ומגשמיות העולם עושים דירה לו ית' בתחתונים¹⁷⁸.

וענין זה נמשך על כל השנה כולה, באופן ש"יעקב הלך לדרכו"¹⁷⁹ — דרכו של הקב"ה, ובאופן ש"וישא יעקב רגליו"¹⁸⁰, "משנתבשר בשורה טובה.. נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת"¹⁸¹, והולך ל"חרן" — "חרון אף של מקום בעולם"¹⁸², לבנות שם בתים בישראל, ואח"כ מביא אותם עמו לארץ ישראל, ובאופן ש"ויפגעו בו מלאכי אלקים גו' מחנייים"¹⁸³, "שתי מחנות, של חוצה לארץ שבאו עמו עד כאן, ושל ארץ ישראל שבאו לקראתו"¹⁸⁴, ועד שפועלים ש"והי' ה' למלך על כל הארץ"¹⁸⁴, "והיתה לה' המלוכה"¹⁸⁵, בביאת משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להכריז אודות ה"מלוה מלכה" לטובת ה"מעמד"¹⁸⁶, ונתן המשקה והמזונות להרב משה פינחס הכהן כ"ק¹⁸⁷.
לאחרי אמירת ברכה אחרונה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "הושיעה את עמך", וכן לאחרי תפלת מנחה].

(173) שם, יד.	(180) שם כט, א.
(174) ראה ירושלמי פסחים פ"א ה"א.	(181) פרש"י עה"פ.
ב"ר פכ"ה, ב. פל"ג, ג. וראה לקו"ש ח"י ע' 20 ואילך. ח"כ ע' 25 הערה 12.	(182) פרש"י ס"פ נח.
(175) שה"ש ח, ז.	(183) ס"פ ויצא ובפרש"י.
(176) פרש"י עה"פ.	(184) זכר' יד, ט.
(177) תו"א ר"פ נח.	(185) עובר' בסופו.
(178) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.	(186) ראה גם תו"מ חס"ד ע' 144. וש"נ.
ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.	(187) כשהכריזו שה"מלוה מלכה" תתקיים בבית הרבנית מרת מנוחה רחל גראָנער, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי היא נכדת כ"ק אדמו"ר האמצעי!
(179) ויצא לב, ב. וראה שיחת ש"פ בראשית תרצ"ו ס"ג (סה"ש תרצ"ו ע' 43). וש"נ.	